

Мельниченко О.В., д.е.н., доцент,
професор кафедри економіки підприємства, обліку і аудиту
Черкаський національний університет імені Богдана Хмельницького

ВИКОРИСТАННЯ ШТУЧНОГО ІНТЕЛЕКТУ В СИСТЕМАХ КОНТРОЛЮ ГОСПОДАРСЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

Міжнародні стандарти контролю якості, аудиту, огляду, іншого надання впевненості та супутніх послуг [4] визнані у світі й застосовуються для оцінки історичної фінансової інформації, її огляду та під час реалізації завдань з надання впевненості, що не є аудитами або оглядами історичної фінансової інформації тощо.

Виконання таких завдань базується в першу чергу на професійних судженнях про об'єкт дослідження професійного бухгалтера чи аудитора. Їхні висновки формуються на основі вивчення документів, використання аудиторських доказів, оцінки ризиків тощо.

Як би якісно вказані особи не підходили до виконання своїх обов'язків завжди існує ймовірність (і досить висока), що професійне судження буде засноване на неповній інформації (оскільки динамічність змін відомостей є на сьогодні надзвичайно високою), на даних з викривленнями (адже неможливо відслідкувати всі зміни в пов'язаних з об'єктом дослідження знаннями). Крім того, аудитор часто приймає суб'єктивні рішення (наприклад, під час вибору окремих елементів для оцінки з генеральної сукупності), що також впливає на ступінь об'єктивності його оцінок.

Інструментом, який би міг забезпечити обробку усієї сукупності знань, відслідковувати усі зміни в суттєвій та важливій, а також у несуттєвій та неважливій (яка, однак, також має вплив на об'єкт аналізу) інформації, є штучний інтелект. Він не має графіку роботи чи інших обмежень у часі праці, тому співставлення та аналіз інформації може здійснювати цілодобово, а швидкість обробки даних визначається обчислювальною потужністю інформаційних систем, на базі яких він функціонує, і є стабільно високою.

Безумовно, сучасні напрацювання у сфері досліджень штучного інтелекту значні й вагомі [1, 2, 3, 5]. Однак реальні напрацювання й розроблення окремої ланки, відповідальної за, наприклад, роботу з документами й інформацією в рамках здійснення аудиторської перевірки, вимагають значних інвестицій, які можуть принести вагомі результати, а можуть взагалі не працювати. Так, наприклад, не відомо, чи будуть зацікавлені підприємці у абсолютно об'єктивній, неупередженій перевірці з ймовірністю не виявлення порушень, що дорівнює нулю. Чи готовий глобальний, міждержавний, великий національний або невеликий бізнес у веденні абсолютно прозорої діяльності на основі, скажімо, технології блокчейн, коли аудит може проводитись, власне, об'єктивно й неупереджено [6].

Метою залучення штучного інтелекту до реалізації завдань з надання впевненості є підвищення ефективності роботи системи контролю.

Така мета реалізується завдяки виконанню штучним інтелектом у процесі аудиторської перевірки таких функцій:

– підвищення якості обробки даних: врахування, крім важливих помітних та суттєвих відомостей, також важливих непомітних, другорядних помітних і непомітних, а також навіть і несуттєвих неважливих та непомітних відомостей для аналізу інформації й виявлення істини;

– збільшення продуктивності системи аудиту шляхом виконання аналізу інформації, пов'язаної з об'єктом перевірки, цілодобово, без втоми, відволікань, зі стабільно високою швидкістю обробки даних;

– пришвидшення реакції на зміни в інформаційному просторі й врахування усіх можливих чинників, що впливають чи впливали на прийняття рішень, пов'язаних з об'єктом перевірки, зниження ймовірності помилок через неактуальність знань.

Виконання вказаних функцій залежить від конкретних завдань відповідно до типу об'єкта контролю. Таким чином, перш ніж поставити перед штучним інтелектом завдання, слід класифікувати об'єкт за різними ознаками: обсягом, розміром, масштабом, рівнем тощо.

Так, наприклад, контроль за правильністю нарахування та сплати податку на додану вартість доцільно покласти на штучний інтелект в частині, зокрема, співставлення відомостей у нормативних актах, первинних документах, угодах з контрагентами, звітах про рух коштів на банківських рахунках, податкових деклараціях тощо, коли мова йде про окреме підприємство. Інакше доцільно описати рівень інформаційного забезпечення, коли мова йде про контроль на рівні держави. В цьому випадку задіяні, крім зазначених, відомості з податкових органів, дані з реєстрів різного рівня тощо.

При цьому завдання штучний інтелект готовий виконувати нон-стоп в режимі реального часу до відповідної команди про припинення.

Список використаної літератури:

1. Bochulia, T., & Melnychenko, O. (2019). *Accounting and analytical provision of management in the times of information thinking. European Cooperation*, 1(41), 52-64. <https://doi.org/10.32070/ec.v1i41.21>.
2. Bochulia, T., & Yancheva, I. (2017). *Scenario maps of management as effective concept for sustainable development of enterprise. European Cooperation*, 8(27), 44 – 52.
3. Girchenko, T., & Kossmann, R. (2016). *Implementation and development of digital marketing in modern banking business. European Cooperation*, 12(19), 68 – 85.
4. *Handbook of International Quality Control, Auditing, Review, Other Assurance, and Related Services Pronouncements* (2018). The International Federation of Accountants (IFAC). ISBN: 978-1-60815-389-3.
5. Ivanov, S., Liashenko, V., Kamińska, B., & Kvilinskyi, O. (2016). *A concept of modernization evaluation. European Cooperation*, 12(19), 86 – 101.
6. Melnychenko, O., & Hartinger, R. (2017). *Role of blockchain technology in accounting and auditing. European Cooperation*, 9(28), 27 – 34.